

Infrastruktura Niepodległości: Architektura polskich powiatowych projektów modernizacyjnych

Flagowymi i rozpoznawalnymi architektonicznymi symbolami procesów modernizacyjnych zachodzących w okresie II RP są elementy modernistycznej zabudowy dynamicznie rozwijających się miast takich jak Gdynia, Warszawa czy Katowice. Ich ranga wynika zarówno z bardzo dobrego ich przebadania, jak i szeregu akcji popularyzacyjnych (np. szlak architektury modernistycznej). Celem niniejszego projektu jest pokazanie, że analogiczne zjawiska zaszły także w mniejszych ośrodkach, a będące ich świadectwem architektoniczne dziedzictwo może stać się pretekstem do lepszego wniknięcia w lokalną historię oraz budowy specyficznej, zakorzenionej lokalnie tożsamości nierozzerwalnie związanej z ogólnokrajową narracją tzw. „wielkiej historii”.

Projekt zakłada wytypowanie, po wstępnej kwerendzie i konsultacji z Narodowym Instytutem Dziedzictwa (pierwsza faza badawcza), 10 obszarów dawnych powiatów – po jednym z terenu każdego z 10 międzywojennych województw pozostających w obecnych granicach Polski. Ze względu na charakter projektu, wybrany powiat nie będzie ówczesną siedzibą władz administracyjnych województwa – umożliwi to analizę do tej pory słabiej promowanych, a bardzo wartościowych założeń takich jak np. osiedle Dyrekcja w Chełmie czy modernistyczna zabudowa miast Centralnego Okręgu Przemysłowego. Następnie wyłonionych zostanie 10 uczestników, o ile to możliwe związanych z danym regionem, którzy będą pracować na miejscu nad rozpoznaniem i uczytelnieniem architektonicznych i infrastrukturalnych śladów procesów modernizacyjnych dwudziestolecia międzywojennego. Obejmie to między innymi identyfikację zrealizowanych w tym czasie projektów typowych takich jak szkoły, dworce czy standardowe obiekty mieszkalne – także wykonane z drewna. Wcześniej uczestnicy zostaną zaproszeni na zorganizowane specjalnie dla nich warsztaty dotyczące promowania wiedzy o lokalnym dziedzictwie, budowy jego atrakcyjnego wizerunku, edukacji, metodach prezentacji, organizacji wolontariatu. Warsztaty, które odbędą się w Warszawie w dniach 20-21 lipca 2019 r. będą także wstępem do przygotowywania realizowanych w danych powiatach skromnych i dopasowanych do lokalnych możliwości organizacyjnych przedsięwzięć ekspozycyjnych i edukacyjnych. Działania badawcze i realizacyjne projektu będą miały miejsce w okresie sierpień-wrzesień 2019 r. Relacje z nich będą pojawiać się na dedykowanej podstronie projektu będącej częścią strony internetowej NIAiU oraz w mediach społecznościowych. Bezpośrednim efektem takich działań prowadzonych w oparciu o identyfikację międzywojennego dziedzictwa będzie wzrost świadomości i tożsamości narodowej oraz regionalnej, poczucia przynależności oraz dumy z „małej Ojczyzny”, a także zbudowanie społecznego poczucia odpowiedzialności i opieki nad tymi wyjątkowymi śladami przeszłości. Merytoryczna i ikonograficzna treść tych regionalnych prezentacji będzie od początku koordynowana w taki sposób, aby zbudować z nich spójny scenariusz wspólnej wystawy, która pozwoli zaprezentować zupełnie nieznaną skalę i efekty działań modernizacyjnych w całym

kraju. Wystawa pokazywana będzie w wybranych miastach wojewódzkich. W momencie zamknięcia pierwszej edycji wystawy zbiorczej odbędzie się spotkanie ewaluacyjne poświęcone doświadczeniom i wnioskom płynącym z zastosowanej formuły projektu ważnym dla realizacji jego drugiej części w roku 2020. Będzie ona poświęcona kolejnym, w analogiczny sposób wytypowanym, obszarom dawnych powiatów.